

Aralık 2016 - Sayı 20

ATEİST DERGİ

“Tanrıyı inanç yaratır”

SİZE SORDUK

Teizme Karşı En Güçlü
Argüman Nereden
Gelecek?

Türkiye’de
LGBTİ’lerin
Zorunlu
Askerlikle
İmtihanları

Deneyimlerin
ve Bilincin
Dualist
Açıklamasının
Eleştirisi

Düşünen Adam
Kim?

Genişleyen
Evrenin Keşfi
ve Newton

Arda YILAR

Mehmet MİRİOĞLU

Düşünen Adam

Ögetay KAYALI

İÇİNDEKİLER

- 1 **Size Sorduk Köşesi**
Teizme Karşı En Güçlü Argüman Nereden Gelecek?
- 5 **Türkiye’de LGBTİ’lerin Zorunlu Askerlikle İmtihanları**
Arda YILAR
- 8 **Güneşten Gelen Işığın Yaşı**
Ege ÖZMERAL
- 10 **Deneyimlerin ve Bilincin Dualist Açıklamasının Eleştirisi**
Mehmet MİRİOĞLU
- 13 **Düşünen Adam Kim?**
Düşünen Adam
- 15 **Tanrı Varlığı Teorisinin Mantık Çerçevesinde İncelenmesi - 2**
Okan AKYÜZ
- 21 **Cevap Veremedi**
Mehmet HAKAN
- 23 **Genişleyen Evrenin Keşfi ve Newton**
Ögetay KAYALI
- 25 **“Nasıl Ateist Oldum?” Köşesi**

KÜNYE

Editör

Erhan Kılıç, Bahar Kılıç

Redaktör

Belkıs Dalkıranoglu

Fizik Köşesi

Ege Özmeral

Felsefe Köşesi

Taner Beyter

Mehmet Mirioğlu

Astronomi Köşesi

Ögetay Kayalı

Web Sitesi

Erhan Kılıç

Tasarım ve Mizanpaj:

Deniz Dalkıran

Utku Sakallıoğlu

Osman Budak

O. Sertkaya

Teizme Karşı En Güçlü Argüman Nereden Gelecek?

İsmail Çelik

“Teizme karşı en güçlü argüman, kanımca Kuantum Fiziği ve İstatistik Fiziği’nden gelecektir. Muhtemel evren, olasılıklar üzerine kuruludur ve her makro anlamdaki bir durum, olasılıklardan seçilmiş bir parçadır. Teizm argümanı, Tanrı’nın kesinlikle var olması deyşi, olasılıklar evreniyle tamamen çelişir durumdadır, dolayısıyla teizmin bu argümanı bile Kuantum Fiziği’yle tezat oluşturur, oysa Kuantum Fiziği bu evrende var olan -her şeyi olmasa da- çok şeyi açıklıyor dolayısıyla doğru bir teori. Şimdiye kadar aksi ispat edilmedi, bu olasılık yorumu, genellikle Alman fizikçi Max Born’a atıf yapılır ki, bu da doğrudur. Biraz fiziğe girmek gerekirse; Schrödinger dalga denklemini yazdığında, ‘psi’nin evrende herhangi bir şekilde tanımlı bir normalize koşulu olduğunu göremedi ve bunu psi ile telafi edeceğini düşündü, bu yanlıştı çünkü evren, bu psi’nin mutlak karesi alınarak ifade edilir ve bu durum olasılık bakımından oldukça başarılı bir sonuçtur.”

Onur Robin Çalışkan

“Yapay zekadan... Çünkü teizm insan ürünü. Buna objektif bir şekilde verilecek cevap, gerçek anlamda varolan yapay zekadan gelecektir. Gerçi ‘vicdan’ da benim için yeterli. Ben kendi vicdanımla bir bebeğin tecavüz edilmesine katlanamazken, bir Tanrı düşüncesinin katlanması ‘kabul edilemez’ geliyor.”

“Kuantum Fiziği, evrenin en temel yapı taşlarının var oluş ve davranışlarını mikro bir ölçekte açıklarken; Evrimsel Biyoloji, biyolojik canlıların oluşumundan yola çıkarak, evren içerisindeki bildiğimiz en karmaşık yapıları makro bir ölçekte açıklamayı hedefliyor ve bunu başarıyor. Arada kalan diğer bilim dalları da, mikrodan makroya olan bu açıklama sürecinin diğer seviyelerdeki basamaklarını oluşturuyor. Dolayısıyla, teizmin günümüzde tutunabileceği tek dal olan “Evren'in başlangıcı” sorunsalı, Kuantum Fiziği liderliğinde gelen verilerle anlaşılacaktır.”

Savaş Can Altun

“Astrofizik; çünkü sonsuzluğu her zaman teistlerin arkasına saklanabileceği yaratıcı kavramına neden olacak.”

Çağrı Mert Bakırcı

“Teizme karşı en güçlü argümanın Kuantum Fiziği’nden geleceğini ve halihazırda da gelmekte olduğunu düşünüyorum. Ancak bu argümanın gücünü, diğer bilimlerden gelen veriler sayesinde destekleniyor olmasından alacağını düşünüyorum. Nedeni basit: Evrenin oluşumundan bugüne kadar olan süreç, bilimin çeşitli basamakları tarafından adeta hiyerarşik ama yine de iç içe bir şekilde tutulmuş vaziyette: Kuantum Fiziği, Astrofizik, Fizik, Fizikokimya, Kimya, Biyokimya, Biyoloji ve Evrimsel Biyoloji şeklinde uzanan, varoluş basamaklarına göre kademeli bir şekilde sıralayabileceğimiz bilim dallarıyla tüm evreni açıklamaya çalışmaktayız (elbette bu hiyerarşide Jeoloji, Nörobilim, Ekoloji, vb. dallanmalar da söz konusu).

Kuantum Fiziği evrenin en temel yapı taşlarının var oluş ve davranışlarını mikro bir ölçekte açıklarken; Evrimsel Biyoloji, biyolojik canlıların oluşumundan yola çıkarak, evren içerisindeki bildiğimiz en karmaşık yapıları makro bir ölçekte açıklamayı hedefliyor ve bunu başarıyor. Arada kalan diğer bilim dalları da, mikrodan makroya olan bu açıklama sürecinin diğer seviyelerdeki basamaklarını oluşturuyor. Dolayısıyla, teizmin günümüzde tutunabileceği tek dal olan ‘Evrenin başlangıcı’ sorunsalı, Kuantum Fiziği liderliğinde gelen verilerle anlaşılacaktır. Beklenti, bu bulguların hiçbir yaratıcıya işaret etmeyecek oluşudur -ki muhtemelen olacak olan da

budur. Ancak bu noktayı başarıyla açıkladıktan sonra, diğer bilim dallarından gelen veriler, bu temel üzerine inşa edilecek farkındalığı destekleyecektir. Zira örneğin evrimsel süreçte oluşmuş en makro, en karmaşık yapıları canlılar bile mikro ölçekte Kuantum Fiziği çerçevesinde tanımlayıp anlamlandırdığımız parçalardan oluşmaktadır. Dolayısıyla Kuantum Fiziği’nden gelecek bulgular, elbette ki bilimin bütün dallarını etkileyecek ve onlardan gelen verilerle desteklenecek, gücüne güç katacaktır.”

Batuhan Ünal

“Teizme karşı en güçlü argüman, Kuantum Fiziği’nden gelecek. Çünkü Kuantum Fiziği ve bununla ilgili çoğu teori (örnek olarak öldükten sonra başka bir evrene bilincin transfer olma teorisi) teistlerin dedikleri çoğu şeyden daha mantıklı ve bir çoğuna cevap verir. En azından birazcık mantığı olan teistlerin bu tür teorileri kabul edeceklerini öngörüyorum.”

Mehmetcan Sarıkaya

“Yüksek ihtimal teizme karşı en güçlü argüman, sosyolojik ve post-yapısalcı/dilbilimsel bir şekilde olacaktır. Tanrı, inanç kavramlarını sosyal dinamikler çerçevesinde irdeleyip bunun ontolojik temellerine inilmesi, ilkel toplumların gerçeklik algısına olan tutumu, bu argümanın temellerini oluşturabilir.”

Ylmsw

“Bence bir kaç cevabı var bu sorunun:

Biyolojik anlamda zaten teizmin hiçbir öngörüsünün doğrulandığına dair bir bulguya ulaşılamadı. Ne DNA’mızda çamur ne de kadının kaburga kemiğinden geldiğine dair bir ibare yok. Fakat en başa dönelim: Astronomi evrenin 13,7 milyar yaşında olduğunu ve büyük patlama ile oluştuğunu söylüyor bunun için de son derece güçlü bulgular sunuyorsa, teizmin burada bir ayağı sakat kalıyor. Fizik, evrenin işleyişinin nedensellik ilkesi üzerine kurulu olduğunu açıkça kanıtlayabiliyorsa; dahası bir üstün zekanın varlığına gerek duymaksızın, Termodinamik Yasaları’nın evrenin işleyişi konusunda tek söz sahibi olduğunu söylüyorsa başka kanıta gerek olmasa gerek. Gezegen bilimi ya da jeoloji, yerkürenin geçirdiği evreleri güçlü kanıtlarla tek tek açıklayabiliyor ancak teizmin bu konuda tek bir açıklaması yok. Fakat bana göre en güçlü kanıt, dünya dışı bir medeniyetin varlığını

tespit etmekte olabilirdi. Çünkü hiç Tanrı inancı taşımayacakları kesin gibi.”

Reyhan Alhas

“Görebilene, sorgulayabilene yeterince argüman mevcut aslında, ama bunu algılayabilecek insan sayısı az maalesef. Ama teizme en büyük darbe, politikadan gelecek. Siyasi liderler istediği sürece, teizm varlığını sürdürmeye devam edecektir. Bence dünyayı yöneten siyasi liderler bir gün egolarına yenik düşecek ve artık ‘Tanrı benim. Bana taparsanız sizi beslerim, korurum, yaşamanıza izin veririm’ diyecek. O zamana kadar beklemek zorundayız. Şimdilik kalan sağlar bizimdir.”

Serkan Edir

“Teizme karşı argümanlar iki kola ayrılır. Birincisi, teizmin temel iddiaları olan ilk canlı mikroorganizmaların kendiliğinden (teistlerin kullandığı ‘kendiliğinden’ ifadesi içi boşaltılmış bir kendiliğindenliktir. Zar atıp düşüş gelirmişçesine, ortam şartlarının zorlamasının göz ardı edildiği, tamamen şansa bağlı bir kendiliğindenlik!) ortaya çıkamaması, ilkel tek hücrelilerden karmaşık canlıların

ortaya çıkmasının imkansızlığı(!) gibi konuların bilimsel açıklamalarla çökertilmiş olmasıdır. İkinci kol, teizmin Tanrı’dan geldiği iddia edilen ayetlerinin felsefi-mantıki-ahlaki yönden eleştirisidir. Kimisi bu ikinci yöntemde bilimin yeterince ön planda olmadığını düşünür ve teizmin birinci yöntemle toplumun zihninde önemsizleştirilebileceğini savunur. Halbuki ikinci yöntem de en az birinci yöntem kadar önemli, bilimsel ve başarılıdır. Ayet eleştirisi şeklinde özetlenebilecek ikinci yöntemi beğenmeyenlerin öne sürdüğü diğer konu, bu yöntemle insanın ateizme varamayacağı, pekala deizmde veya agnostisizmde kalabileceğidir. ‘Ayetlerin felsefi-mantıki-ahlaki yönden çökertilmesi Tanrı’nın yokluğunu ispatlamaz. Tanrı ayetler olmadan da var olabilir’ cümlesi deistlerin en sevdiği cümlelerden biridir. Fakat ayetlerin hatalı veya gayri ahlaki olduğuna kanaat getirildiğinde

neden deizm veya agnostisizm varılır? Ayetleri reddedip ayet göndermemiş bir tek Tanrı’nın varlığına inanmak, zorlama bir tek Tanrı inancıdır, daha da ötesi, kendi istediğimiz gibi bir tanrı yaratmaktır. Böyle yapınca, insan sayısı kadar Tanrı ortaya çıkar. Bu en basit tabirle ‘mızıkçılık’ olarak adlandırılabilir. Oyunun kurallarını beğenmeyen çocuğun kendi istediği kuralları koyması misali, teist kitaplarda yazılanları beğenmeyen birinin kendi mantığına uygun kuralların Tanrı tarafından konduğunu düşünmesi ve ‘kendi üstün ahlaklı tanrısı’na inanması. Kabul edilmelidir ki, bunun objektif ve bilimsel düşünce metoduyla uzaktan yakından ilgisi yoktur. Eğer tek Tanrı inancının temelinde

teist kitaplar yatıyorsa; teist kitapları reddetmek, insanı direkt olarak ateizme ulaştırmalıdır. Agnostisizm karşı da deizm yöneltilen ateist eleştirilerin benzeri yöneltilebilir. Tanrı’nın varlığının ispatlanamayacak olması, Tanrı’nın var olma ihtimalini geçerli kılmaz. Buradaki önemli nokta, tarafsızlığın her zaman bilimsellik anlamına gelmeyebilecek olmasıdır. Tanrı’nın varlığı-yokluğu konusunda tarafsız olmak, bilimsellik

değildir. Hayali karakterin var olabileceğini düşünmek ne zamandan beri bilimsel oluyor? Bilimsellik cesaret ister, can yakan eleştirileri kabul edebilme gücü ister. Bilimle yolları kesişmeyen (bilimle yollarının neden kesişmiyor olması birinci yöntemin ve bu yazının kapsamı dışındadır) tek Tanrı kavramına ‘belki vardır’ demek yerine, Tanrı’nın var olma ihtimalini sıfıra indirmek, tek Tanrı inancına karşı bir inatlaşma veya intikam alma isteği değil; bilimselliğin, bilime bağlı tarafsızlığın ve duygulardan arındırılmış saf mantığın bir sonucudur.”

Car Arbaz

“Bence biyolojiden geldi bile, ancak insanlar yine de direnmekte kararlı. İnsanlar alıştıkları ve güvence veren inanç tarzını terk etmek istemiyorlar, problem genel olarak ‘gerçekleri’ kabul etme problemi. Bu arada, tarih bilimi

de oldukça sağlam kanıtlar buldu, Sümer tabletlerinin 1930’larda tercüme edilmesiyle... Semavi dinlerin öncüllerinin olduğu ortaya çıktı. Yani evrildiklerinin...”

Salih D.

“Ağır din baskısı ile yönetilen tüm toplumlar, bir noktadan sonra baskının doyum noktasına ulaşmış patlayınca, diyalektik ile kendi kurtuluşlarını tartışırken, bilim ve teknoloji bu kurtuluş için oldukça yardımcı olacaktır diye düşünüyorum.”

Antimemetik

“Güçlü, en güçlü değil; teizme karşı sadece tek bir argüman gerekiyor ve o argüman da yüzyıllardır var. Argümanın alanı bilim felsefesi. Argümanın kendisi ise ‘Teizmin delili var mı?’ sorusu. Bu aşamayı geçemeyen bir iddiaya biyoloji ile fizik ile karşılık vermek teizmi yüceltip bu bilim dallarını aşağılar.”

Mustafa Özkan;

“Teizme karşı en güçlü argümanın fizik alanından geleceğini düşünüyorum çünkü her ne kadar algımız insan doğamızı en ön plana yerleştiriyor ve bu sebepten biyolojinin sunacağı argümanlar çok daha önemli olacakmış gibi görünüyor olsa da, bakış açımızı bütün bir evren düzeyine çevirdiğimizde fiziksel bulguların, yaratılış mitlerine daha büyük bir etki göstereceğini

rahatlıkla görebiliriz. Aslında bu daha önce de gerçekleşmişti. Akla gelen ilk örnek, gök cisimlerinin hareketlerinin fizik yasalarınca basit bir şekilde açıklanması sonucu evrenin bildiğimiz haliyle var olabilmesi için, bir Tanrı ya da Tanrılar grubuna ihtiyaç olmadığı gerçeği anlaşılmıştı. Evrenin meydana gelişi hakkında Büyük Patlama Teorisi, teizme karşı en sağlam argüman olarak on yıllar önce literatürdeki yerini almıştı. İlerleyen yıllarda ‘Sicim Teorisi ve Çoklu Evrenler’ gibi fikirlerin daha sağlam temellere oturması ile fiziğin argümanları daha da güçlenecektir. Bunun da ötesinde, yalnızca makro ölçekte değil, mikro ölçekte de, örneğin ‘İlksel Çorba’ içerisinde biyomoleküllerin meydana gelmesini açıklayan ‘Abiyogenez Teorisi’ için de Fizik bilimi, Kimya ve Biyoloji ile interdisipliner bir çalışma, yaratılış ve teizme karşı sağlam argümanları insanlığa katacaktır.”

Düşünen Adam

“Bence ateizme karşı en güçlü argüman teleolojik argüman. Önce bu argümanın sağlam bir şekilde yıkılması gerekir. Fakat teizmin tanrısı her şeyden öte sadece felsefe ile çürütülebilecek iddialara sahip. Kötülük problemi olsun, duaların kabul olmayışı, Tanrı kavramının iç çelişkisi (Tanrı kaldıramayacağı taş yaratabilir mi?) ve buna benzer felsefi sorular teistik bir Tanrı iddiasını çürütmek için yeterli.”

Türkiye'de LGBTİ'lerin Zorunlu Askerlikle İmtihanları

Arda YILAR

Mevzuata göre, zorunlu askerlik; “Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan, erkek olan, askerlik çağında bulunan, vücudu askerlik yapmaya elverişli olan” her Türk erkeğinin vatani görevidir. Yine mevzuat dahilinde, Türkiye vatandaşı bir bireyin farklı sebeplerle (cinsel yönelim, cinsel kimlik, etik, politik) vicdani ret yapması mümkün değildir.

Zorunlu askerlik, sadece LGBTİ'lerin (lezbiyen, gay, biseksüel, trans, interseks) değil, Türkiye'de yaşayan birçok kişinin ve birçok kesimin problemi halindedir. Askerlikle ilgili mevzuat, 1111 sayılı Askerlik Kanunu ile 1076 sayılı Yedek Subaylar ve Yedek Askeri Memurlar Kanunu tarafından düzenlenmektedir. Mevzuata göre, zorunlu askerlik; “Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan, erkek olan, askerlik çağında bulunan, vücudu askerlik yapmaya elverişli olan” her Türk erkeğinin vatani görevidir. Yine mevzuat dahilinde, Türkiye vatandaşı bir bireyin farklı sebeplerle (cinsel yönelim, cinsel kimlik, etik, politik) vicdani ret yapması mümkün değildir. Hatta ve hatta, vicdani ret hakkı bulunmadığı gibi, vicdani reddini sözlü veya yazılı olarak açıklayanlar, “halkı askerlikten soğutma suçu” işlemiş sayılarak 6 aydan 2 yıla kadar hapis cezasına çarptırılabilir.

Vicdani ret; “kişinin etik, politik ve dinsel gerekçelerle askerliği reddetmesidir”, diyebiliriz. Lakin bu tanıma cinsel yönelimi ve cinsel kimliği de dahil etmemiz oldukça yerinde olacaktır. Elbette, askerliği reddetmenin temel nedeni, bunlardan yalnız biri olabileceği gibi, bunların birkaçı veya

tamamı da olabilir. Nitekim, makalemin esas konusunu da, cinsel yönelimi/cinsel kimliği sebebiyle askere gitmek istemeyenler oluşturuyor. Bu makalede LGBTİ'lerin geçmiş zamanda askeriyede ve muafiyet sürecinde (pembe tezkere, çürük raporu) askeri hastanede neler yaşadıklarını, yani sürecin genel manada nasıl işlediğinden bahsedeceğim. Tabii, şehirlere göre tecrübelerin de değişebileceğini unutmamanızda fayda var.

Askerliğe çağrılıyorum! Ne olacak şimdi?

Anlatayım. Evvela, size gelen celpnamede neler yazdığına, askerlik şubesine giderken hangi evrakı götürmeniz gerektiğine iyice bakın. Celpnamede yazan süreye kadar askerlik şubesine gitmeyi de unutmayın. Kütüğü, yaşadığı şehirden farklı yerde olanlar, bulundukları şehrin askerlik şubesine giderek, yabancılar bölümüne başvurmalıdır. Askerlik şubesinde genellikle istenenler; celp kâğıdınız, nüfus cüzdanınız ve fotokopileri, lise diplomanız ve fotokopileri, son olarak vesikalık fotoğraflarınızdır. Lakin dediğim gibi, bunlar farklı şehirlerin askerlik şubelerine göre değişebilir. Bir askerlik şubesinde vesikalık fotoğraf çektirip alabilirken, başka bir askerlik şubesinde böyle bir

imkân olmayabilir ve vesikalik fotoğrafları dışarıda çekirmek gerekebilir.

Askerlik şubesi

Her şey yolunda gidiyor. Belgeleriniz tamam, sıranızı aldınız ve sıranızın gelmesini bekliyorsunuz. Sıranız geldiğinde doldurmanız için size bir form verilecektir. Formda hastaneye sevginizi isteyebileceğiniz bir kısım olacaktır. İşinizin sadece psikiyatriyle olduğunu unutmayın. Diğer tıp dallarıyla bir işiniz bulunmuyor. Formda gerekli kısımları doldurduktan sonra, askerlik şubesindeki hekime muayene olmaya gideceksiniz. Orada size neden psikiyatriye gitmek istediğiniz sorulacaktır. Bu soruyu eşcinsel veya trans olduğunuzu açıkça söyleyerek cevaplayabileceğiniz gibi, cinsel yöneliminizi/cinsel kimliğinizi hiç açıklamadan, sadece psikiyatrik problemlerinizin olduğunu ve psikiyatriye sevk edilmek istediğinizi söyleyebilirsiniz. Askerlik şubesindeki hekimin size verdiği belgeleri, yine askerlik şubesindeki gerekli yerlere götürüp onaylattırdıktan sonra, askeri hastaneye gitmeniz için kapalı zarf içinde bir kâğıt verilecektir. Bu kâğıdı asla açmamalısınız, sadece askeri hastanedeki yetkililer açabilir; zaten üzerinde de yazıyordur. Şimdilik askerlik şubesiyle işiniz bitti, geriye kalan kısmının çoğunu askeri hastaneyle halledeceksiniz.

Askeri hastane

Size verilen zarfla (tabii ki nüfus cüzdanınızı da yanınızdan ayırmamalısınız) beraber psikiyatriye gideceksiniz. Görüşme esnasında psikiyatr, probleminizin ne olduğunu soracaktır. Durumunuzu açıkça söyleyip, askerlik yapmaya elverişli olmadığınızı beyan etmelisiniz; fakat bu noktada dikkatli olmanız gereken bir durum var. Süreçte yaşadıklarını internette anlatan bir kişi, askeri hastanede aile görüşmesi yapıldığını; eğer ailenizin cinsel yöneliminizden/cinsel kimliğinizden haberi yoksa, sizi bilen başka bir akrabasının yanınızda bulunması gerektiğini belirtmiş. Bu durum da şehirlere göre değişebilir mi, bilmiyorum.

İkinci görüşme esnasında tek de olabilirsiniz, yakınınızla beraber de... Şunu net olarak söyleyebilirim; cinsel yönelim/cinsel kimlik farklılığı sebebiyle askerlik yapmak istemeyenlerin, toplumsal cinsiyet stereotipindeki “kadınsılık” modeline uygun olmaları bekleniyor. Yani aksi bir karakter, eşcinsel veya trans olmuyor onların nezdinde. Yine süreçte buna pek dikkat edilmediğini söyleyenler olsa da, payının olduğu

unutulmamalıdır.

(Merak edenler için: birkaç sene önceki anal muayene ve cinsel ilişki videosu/fotoğrafı uygulaması kalktı. Sadece yüz yüze görüşme yapılıyor.)

Psikiyatrideki görüşmede, az önce belirttiğim gibi, “Tek eşli misin?”, “Hiç sevgilin oldu mu?”, “Renkli kıyafetleri sever misin?” tarzında sorularla bireyin kadınsılık imajı sergilemesi beklenir. Psikiyatrideki ikinci görüşme de tamamlandıktan sonra, psikiyatr, belli başlı birkaç kişilik testi yapılması için kişiyi psikoloğa yönlendirir. Psikolog, genellikle Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri (MMPI) ve Beier Cümle Tamamlama Testi gibi testleri yapmaktadır. Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri, yaklaşık 566 sorudan oluşur. Evet ve hayır kutucuklarından oluşan bir testtir. Beier Cümle Tamamlama Testi ise yaklaşık 56 sorudan oluşur; fakat bazan, kişiye Ev-Ağaç-İnsan Testi gibi farklı testler de yapılabilir. Bahsettiğim gibi, ufak da olsa farklılıklar olabilir. Psikolog, testleri uyguladıktan sonra kişiyle görüşür, sorular sorar. Aynı zamanda testlerin sonuçlarını ve konuşmaları da rapor eder. Psikologla yapılan görüşmeden sonra, psikiyatri heyetine çıkmak için hastaneden gerekli belgeler alınır, işlemler yaptırılır. Psikiyatri heyetinin tarihi yakın bir zamana verilebileceği gibi, daha uzun bir süre sonraya da verilebilir.

Kişi heyetin karşısına çıkmadan evvel tekrar bir görüşme yapılabileceği gibi, başka görüşme yapılmadan direkt heyet karşısına da çıkabilir. Heyet günü, birkaç hekimden oluşan heyetin karşısına çıkılır ve askerlikten muaf olup olunmadığıyla ilgili karar açıklanır. Ardından kişinin parmak izleri alınır ve belgeleri teslim edilir. Eğer askerliğe elverişli olmadığınız açıklanırsa, bu karar, “Barışta ve seferberlikte askerliğe elverişli değildir” şeklinde belgelerde de yer almaktadır.

Sürecin sonuna doğru...

İşlemler henüz bitmedi; ama bitmesine oldukça az kaldı. Askeri hastaneden verilen belgeler alınıp tekrar askerlik şubesine gidilir ve belgeler teslim edilir. Askerlik şubesindeki son işlemler de yapıldıktan sonra, artık işlemlerin bittiğini söyleyebiliriz. Kişiye askerlik muafiyetini belirten geçici bir belge verilir. Askerlikten muaf olduğuna dair kesin belge ise birkaç ay sonra ev adresine gönderilir.

Pembe tezkere (çürük raporu) alınca hangi kurumlarda çalışamaz? Hayatı nasıl etkiler?

Pembe tezkere alanlar, devlete bağlı kurum ve kuruluşlarda çalışamazlar. Bunun haricinde, özel kurum ve kuruluşlarda çalışmak isteyenlere askerlik durumu sorulabilir, yahut askerlik durumunu gösteren belge getirmeleri söylenebilir.

Peki, ya askerliğe elverişli olduğuna karar verilirse ne olacak?

Karara itiraz edip başka bir hastaneye sevk isteme hakkı bulunmaktadır.

Vicdani ret, haktr

Zorunlu askerlik uygulaması kaldırılmalıdır. Öldürmek, ölmek, başkalarının askeri olmak istemeyenler vardır. Gerekli düzenlemeler bir an evvel yapılmalı, vicdani reddini açıkladıkları için “sivil itaatsizlikle ve halkı askerlikten soğutmayla” suçlanıp hapis ve para cezası alanlar serbest bırakılmalıdır. Bu hukuksuz uygulamalar, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ni açıkça ihlal etmektedir.

Zorunlu askerlik dayatması, bugüne kadar birçok kişiyi psikolojik-psikiyatrik olarak etkilemiştir ve etkilemeye devam etmektedir. Bu dayatma sonucu ciddi psikiyatrik sorunlar yaşayanlar olduğu gibi, hayatını sonlandıranlar da olmuştur. Bu yeis duruma bir de LGBTİ’lerin perspektifinden bakmanızı rica ederim. Elbette, görünüş olarak toplumsal cinsiyet stereotiplerine uygun olan ve askerlik yapmak isteyenler de vardır; lakin bu durum, herkesin bunu istediği veya isteyeceği manasına gelmemektedir. Aksi bir durumu düşündüğünüzde; farklı açılardan toplumsal

cinsiyet stereotiplerine uygun olmayan bir bireyin yüksek ihtimalle yaşayacağı psikolojik-psikiyatrik problemler, her zaman bireyin hayatını sonlandırmasına sebep olmasa da, bireyin hayatında onarılması çok zor veya imkânsız ruhsal problemlere sebep olabilir. Özetle bu durum, bireyi yaşayan bir ölü haline getirebilir.

Belki de bahsedecek epey durum, ihlaller, hukuksuzluklar, dayatmalar var. Şimdilik bunlardan bahsetmeyi yerinde gördüm. Bireysel sorularınız için Ateist Dergi’nin internet sitesindeki yazar profilimden bana ulaşabilirsiniz. Sonraki sayılarda görüşmek ümidiyle, sevgiyle ve hoşgörüyle kalın...

Bireysel sorularınız için Ateist Dergi’nin internet sitesindeki yazar profilimden bana ulaşabilirsiniz. Sonraki sayılarda görüşmek ümidiyle, sevgiyle ve hoşgörüyle kalın...

Kaynaklar ve İleri Okuma:

- <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.1111.pdf>
- <http://www.turkhukuksitesi.com/mevzuat.php?mid=5285>
- http://www.askerihukuk.net/FileUpload/ds158941/File/madde_96_-_askerlikten_sogutanlarin_cezalari.pdf
- <http://www.kaosgl.com/sayfa.php?id=15043>
- <http://vicdaniret.org/vicdani-ret-nedir/>

- Arat, Ç.K, Çakmak, İ., Özsoy, A., Çalışkan, D., Kırancı, E., Binder, M. (2014). BUT – TRANS EL KİTABI. İstanbul: Ada Ofset Matbaacılık.

Güneşten Gelen Işığın Yaşı

Ege ÖZMERAL

Güneş'ten gelen ışığın kaç yaşında olduğunu hiç düşündünüz mü? Güneş, Dünya'dan yaklaşık olarak 150 milyon kilometre uzaklıktadır. Bu uzaklığı ışığın hızı olan saniyede 300 bin kilometreye bölersek 460 saniye yani "8 dakika" elde ederiz. "Güneş'ten çıkan ışık bize 8 dakikada ulaştığına göre bu durumda yaşı da 8 dakika olmalıdır" diye düşünebilirsiniz. Ancak bunu yaparsanız büyük yanılgıya düşersiniz.

Bunu anlamak için biraz daha derine inelim; Güneş, çekirdeğinde gerçekleşen füzyon tepkimeler sayesinde ışık yayar. Bu nedenle ışığın çekirdekten yüzeye ulaştığı zamanı da hesaba katmalıyız. Güneşin yarıçapına 700 bin kilometre dersek; ışığın çekirdekten yüzeye ulaşma süresi yaklaşık 2,5 saniye alır. O halde yine de ışığın yaşı yaklaşık 8 dakikadır diyebiliriz, değil mi? Hayır. Bu hesaplamayı yaparken göz önüne almadığımız diğer bir şey, Güneş'in yoğunluğu ve bu sebeple ışığın Güneş içerisinde çok daha yavaş hareket ediyor olması.

Madde olan bir ortamda, ışık madde ile etkileşime girer ve enerji kaybeder. Bu nedenle çekirdekte ışık, gamma ışını olarak ortaya çıkarken, enerji kaybettikçe dalga boyu artar ve bu sebeple sırasıyla x ışını, morötesi ve görünür ışığa dönüşür. Işığın madde ile etkileşmesinin diğer bir etkisi ise, ışığın yön değiştirmesidir. Bunu gözünüzde canlandırırken herkesin bir kere oynamış olduğunu düşündüğümüz meşhur Pinball oyununu hayal

edebilirsiniz. Işık da bu oyundaki top gibi, her bir protona çarptığında yön değiştirir. Bu nedenle ışık sanıldığı üzere çekirdekten yüzeye bir doğru şeklinde değil, kurşun kalemle rastgele çizilmiş gibi bir yol alır. "Peki bunu nasıl hesaplayacağız?" diye merak ediyor olabilirsiniz. Bunun cevabı İngilizce ismi ile "Random Walk Problem Formula" olarak geçer. Güneş'in kütesinin yaklaşık 1030 kilogram olduğunu varsayarsak, Güneş'te yaklaşık 1057 proton olduğunu söyleyebiliriz. Her bir protonun Güneş'e homojen bir şekilde yayıldığını varsayarsak, aralarındaki uzaklık yaklaşık olarak 10-10 metre olduğunu hesaplarız. Bütün bu parametreleri formüle koyduğumuzda elde ettiğimiz sayı 400 milyar yıl olacaktır.

Günümüzde bilinen ölçümlere göre 13,7 milyar yıllık bir evrende ve 4,6 milyar yıllık Güneş'te böyle bir şey olabilmesi mümkün değildir. Eğer böyle bir şey olsaydı, Güneş'ten ışığın çıkması için 387 milyar yıl beklememiz gerekecekti. O halde bir yerde hata yapmış olmalıyız. Hesaplarımızda

iki hata yaptık. Öncelikle Güneş'in yoğunluğu homojen varsayamayacak kadar düzensiz dağılmıştır. Güneş'in yoğunluğu, füzyon tepkimelerinin ve $1,5 \times 10^7$ kelvin sıcaklığa sahip olduğu çekirdekte en fazla iken, onun üzerinde radyoaktif alan, onun da üzerinde ısı yayılımsal bölge (convective zone), onun da üzerindeki 5.779 kelvin sıcaklığa sahip yüzeye doğru gittikçe azalır. İkinci olarak; ışık protonlara çarparken bazı protonlara hiç rastlamadan yoluna devam eder (Pinball örneğini hatırlayın) ve foton çekirdekte çok yüksek enerjiye sahip olduğu için yön değiştirmeye daha az meyilli iken, yüzeye yaklaştıkça enerji kaybettiğinden, yön değiştirmeye daha müsait olur. Bu bilgilere göre tekrar hesaplama yaptığımızda fotonların çoğunun çekirdekten yüzeye yaklaşık 170 bin yılda ulaştığını buluruz. Bu da demektir ki, şu an gözünüze çarpan fotonlar, iki buzul çağı önce, insanların giysi giymeyi henüz icat ettiği yıllarda oluşmuştur. Buradan sonuçla,

çekirdekte füzyon tepkimelerle oluşan ışığın gözünüze ulaşması 170 bin yıl alır (bazı şanssız fotonlar ise, yüzeye ulaşana kadar milyon yılı bulan süreler boyu Güneş içinde bir o yana, bir bu yana savrulur).

Peki bu, Güneş'ten gözümüze gelen ışığın 170 bin yaşında olduğu anlamına mı gelir? Aslında bu tamamen görelî bir durum. Özel Görelilik Teorisi'ne göre uzay ve zaman kavramları farklı hızlarda olan gözlemcilere göre farklı olabilir. Bu nedenle iki olay arasında mutlak bir zaman farkından

Hayır, sizi bronzlaştıran Güneş ışığı sandığınızdan daha yaşlı. Hatta insanlık tarihinden bile eski...

veya uzaklıktan söz edemeyiz. Sadece belli bir gözlemcinin referans sistemini ele alarak, iki olay arasındaki uzay ve zaman farklılığından bahsedebiliriz. Foton gibi kütsüz nesneler, uzayda ışık hızında ilerler ve Özel Görelilik Teorisi'ne göre böyle bir durumda foton için zaman akmaz, bundan dolayı foton asla "yaşlanmaz".

Deneyimlerin ve Bilincin Düalist Açıklamasının Eleştirisi

Mehmet MİRİOĞLU

Düalizm eleştirilmeden de fizikalist olunabilir yahut düalizm eleştirmemek fizikalizmin bir eksikliği değildir. Buna rağmen bu yazı düalist bakış açısına sahip olan insanların görüşlerinin eksiklerini fark etmelerini sağlaması açısından yararlı sayılabilir.

1- Giriş

Önceki sayıda bilincin ve deneyimlerin fizikalist bakış açısıyla nasıl tanımlanabilip açıklanabileceğini açıklamaya çalışmıştım. Bununla beraber düalizm gözünden bu görüşler saçma gözükebilir yahut düalizmin neden yanlış olduğunu göstermediğinden eksik görülebilir. Her ne kadar bir fizikalist böyle bir yükümlülüğe sahip olmasa bile bunu gerçekleştirmek fizikalizmi güçlendirecektir. Elbette düalizm eleştirilmeden de fizikalist olunabilir yahut düalizm eleştirmemek fizikalizmin bir eksikliği değildir. Buna rağmen bu yazı düalist bakış açısına sahip olan insanların görüşlerinin eksiklerini fark etmelerini sağlaması açısından yararlı sayılabilir.

2- Eleştiriler

Öncelikle basit sorunlarından söz edip ardından düalizmin temel probleminden bahsetmek istiyorum. Eğer tutarlı bir ontolojik duruş oluşturulmak isteniyorsa, öncelikle düalist görüşle evrimin nasıl bağdaştığı gösterilmelidir. Evrim süreci, sürekli bir soy devamını ve değişimini gözler önüne sermiştir. O halde insanlar, bilinci olmayan canlılardan türemiştir. Eğer bilinç, ruh denilen tözün ürünüyse, düalistler evrimsel süreçle zihinsel tözü bağdaştırmak zorunda kalacaklardır. Zira hayvanlar ruha sahip değilse, bir sonraki nesil nefse sahip insanlarken şimdiki neslin insan olmadığını düşünmek makul durmamaktadır. Elbette “ilk insan ruha sahipti” cevabı kabul edilebilir değildir zira evrimsel süreç söz konusu olduğunda ilk insan diye bir şey yoktur. Evrim bireyler üzerinde değil popülasyonlar üzerinde gerçekleşir. Sizin gelişim

sürecinizde “10 dakika önce çocuktum şu an ergenim” diyebileceğiniz bir keskin sınır olmadığı gibi, evrimsel süreçte de türler arası geçişte keskin bir sınır bulunmuyor. Tıpkı “ilk yetişkin olunan an” gibi belirli bir zaman diliminden söz edilemeyeceği gibi, evrimsel süreçteki küçük değişimler göz önüne alındığında da ilk insandan söz edemeyiz. Sonuç olarak asıl problem, zaten ilk insanın varolmayışının düalizmle çatışmasından kaynaklanıyor. Kaldı ki düalistin vereceği “ben evrime inanmıyorum” cevabı geçersizdir. Zira bir kişi yer çekimine inanmasa bile bu durum o kişinin uçacağı anlamına gelmez. Sonuç olarak Evrim-Bilinç ilişkisini en iyi açıklayan görüş, bilincin fiziksel kökene dayandığını savunan fizikalist monizmdir.

Düalizme ilişkin bir diğer problem, zaman felsefesinden geliyor. Kelam kozmolojik argümanda sözünü ettiğim zaman teorilerini hatırlayın; Zamanın A Teorisi’ne göre zaman, olayların gerçekleştiği arka planken; Zamanın B Teorisi’ne göre zaman, uzayın boyutları gibi bir boyuttu. Zamanın bir boyut olması ise, onun uzaydan bağımsız düşünülemediği anlamına geliyordu. Tam bu noktada bilincin zamansal yönüne vurgu yapan eleştiri, şu şekilde savunulagelmıştır:

c.1- Zihin fiziksel bir şey değildir. Dolayısıyla uzayda yer kaplamaz. (Düalizm Öncülü)

c.2- Zihin zaman içinde işler.

c.3- Özel Görelilik Kuramı’na göre uzay ve zaman aslında ayrı şeyler değildir. Uzay-Zaman

denen tek bir oluşumun farklı görünümleridir.

c.4- c.3'ten, zamanda bulunan bir şeyin uzayda da bulunması gerektiği çıkar. Çünkü uzay ve zaman arasında sahici bir ayrım yoktur.

c.5- c.4'ten dolayı c.1 ve c.2 aynı anda doğru olamaz.

c.6- Zihnin fiziksel olmadığı doğru değildir.

Bu argüman karşısında bir düalistin, Zamanın A Teorisi'ni savunması gerektiği sonucuna ulaşıyoruz. Özel Görelilik Kuramı'ndan ve bu kuramın Zamanın B Teorisi'ne destek veren yorumlarından yola çıkan bu argüman, düalizme karşı yıkıcı bir etki yapmıyor olsa da, hiç değilse fizikalizmin daha rasyonel bir görüş olduğunu gösteriyor. Zira düalizmi kurtarmak için düalistler, özel göreliliğe dair verilerin (zaman bükülmesi gibi) Zamanın A Teorisi'ne uyarlamasını yapıp düalizmi savunabilirler. Buna rağmen bu argüman yararlıdır çünkü, yıkıcı etki sağlamıyor olsa bile, hiç değilse fizikalizmin rasyonelitesinin arttırılabileceğini gösteriyor.

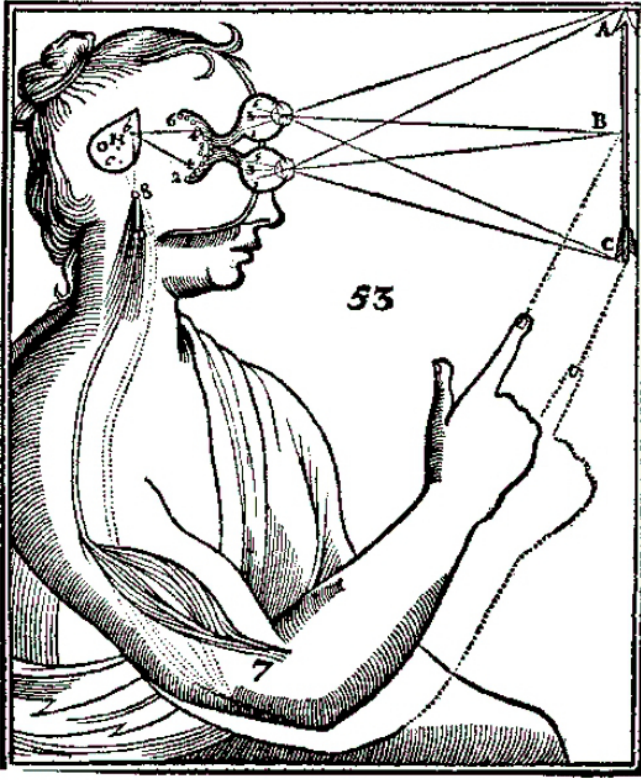
Bu yardımcı eleştirileri bir kenara bırakırsak, düalizmin temel probleminden söz etme vakti geldi. Zira fiziksel durumların zihinsel aktiviteleri etkilemesi düalizm açısından ciddi bir sorundur. Düalizm söz konusu olduğunda fizik bilimlerinin genel manzarası ile beden-zihin ilişkisi açıklanamaz. Bu durum "cevher" kavramından çıkan zorunlu bir sonucu ifade ediyor. Zira cevher, bir varlığın kendi kendini teşkil eden özünü ifade eder. Eğer madde ile zihin iki farklı cevherse, hiçbir ortak noktası olmamalıdır. Eğer bu ikisinin hiçbir ortak noktası yoksa onların hiçbir şekilde etkileşim halinde olmamaları gerekir çünkü etkileşim için en azından bir ortak nokta bulunmalıdır. Fiziksel söz konusu olduğunda, fiziksel sebepler fiziksel olaylara yol açar, fiziksel olayların temelinde ancak fiziksel süreçler bulunabilir. Bu durumda maddenin zihni etkilemesi düalizmle açıklanamaz. Buna rağmen fizikalizme bakıldığı zaman evrenin monal bir yapıda olduğunu söylediği için ve zihnin de maddenin de en az bir ortak yönü olduğunu

Fiziksel durumların zihinsel aktiviteleri etkilemesi düalizm açısından ciddi bir sorundur. Düalizm söz konusu olduğunda fizik bilimlerinin genel manzarası ile beden-zihin ilişkisi açıklanamaz. Bu durum "cevher" kavramından çıkan zorunlu bir sonucu ifade ediyor. Zira cevher, bir varlığın kendi kendini teşkil eden özünü ifade eder. Eğer madde ile zihin iki farklı cevherse, onların hiçbir ortak noktası olmamalıdır. Eğer bu ikisinin hiçbir ortak noktası yoksa, hiçbir şekilde etkileşim halinde olmamaları gerekir çünkü etkileşim için en azından bir ortak nokta bulunmalıdır.

savunduğundan dolayı, zihin-beden etkileşimi herhangi bir problem oluşturmamaktadır.

Bunlarla birlikte diyebiliriz ki; zihnin bedenden etkilendiği son derece açık gözlemlere dayanır. Örneğin Phineas Gage Vakası bize, beyin-davranış ilişkisine dair çok önemli bir veri sağlamıştır. Phineas Gage Vakası, "merakımızı tüm öteki vakalardan daha çok kamçılayan, öngörülerimizi sarsan, hatta fizyolojik kabullerimizi tamamen yıkan bir vaka" olarak değerlendirilmiştir. 13 Eylül 1848 tarihinde gerçekleşen demiryolu kazasında bir "demir boru Phineas Gage'in yüzünün yanından girip, (...) sol gözünün arkasından geçti ve kafasının üzerinden çıktı." Beynin sol ön lobu neredeyse tamamen parçalanmış olmasına rağmen Gage birkaç dakika sonra ayağa kalktı ve konuşmayı başarabildi. Herhangi bir sakatlık yaşamadan kurtulmuş olsa bile "o eski düşünceli, çalışkan hali gitmiş yerine düzensiz, saygısız, kaptisli biri gelmişti." Zira gerçekleşen hasar sosyal davranışların düzenlenmesinde önemli rol oynayan beyin bölgesinde gerçekleşmişti. Görüldüğü gibi beyin hasar gördüğü vakit, kişinin davranışlarında, eğilimlerinde ve doğal olarak ruh hallerinde değişim yaşanmıştır.

Bir başka ilgi çekici vaka ise yarık beyin vakası olarak biliniyor. Bilinçle ilgili akıl yürütmelerimizde sezgilerimize çok fazla güvendiğimize oysa nörokimyasal vakalarla bu sezgilerin yanlış olduğunun gösterilebileceğine dair vurgu yapmıştım. Örneğin bir zihnin iki farklı zihne

VISION Rene Descartes 1644

bölünemeyeceğine dair genel sezgimizin hatalı olduğunu göstermekte yarık beyin vakası işe yarayacaktır. Sağ beyni sol beyne bağlayan bir sinir köprüsüne “Korpus Kallozum” adı veriliyor ve ileri derecede epilepsi hastası olan kişilerde bu sinir köprüsü ameliyatla çıkarılıyor. Sağ beyinle sol beyin arasındaki bağlantı kesilince sol ve sağ beyin birbirlerinden bağımsız olarak çalışıyorlar. Kaliforniya Üniversitesi’nden V. S. Ramachandran, yarık beyin vakasını şu şekilde anlatıyor:

“Şimdiye dek ayırık beyin insanlarda pek çok araştırma yapıldı. Ama ben kendime şöyle basit bir soru sordum: ‘Tamam, burada iki insan yarattık; peki bunların kişilikleri nasıl? Kişilikleri aynı mı? Kişisel tercihleri nasıl? Biri esmerlerden diğeri sarışınlardan mı hoşlanıyor? Biri çikolata severken diğeri vanilya mı seviyor?’ Burada ne oluyor merak ettik ve araştırmasını yaptık. İlk önce bizimle iletişim kurmasını sağlamak için sağ beyni eğitmemiz lazımdı. Sağ beyin basit kelimeleri, cümleleri ve komutları okuyabiliyor ve anlayabiliyor. Sağ beyine bir soru sorduk ve üç kutucuktan birine parmağı ile işaret etmesini istedik: Evet, hayır, bilmiyorum. (...) Örnek olarak sağ beyine Caltech Üniversitesi’nde olup olmadığını sorduk. Parmağı ile ‘Evet’ kutusunu işaretledi. ‘Ayda mısın?’ diye sorduk ve ‘Hayır’ kutucuğunu işaretledi. (...) Hasta erkekti, ama ‘Kadın mısın?’ diye sorduk, ‘Evet’e işaret etti ve

sonra kıkırdadı ve güldü. Sağ beynin espri anlayışı var. Şimdi sıra büyük soruya geldi: ‘Tanrı’ya inanıyor musun?’. Ben de ‘Tanrı’ya inanıyor musun?’ diye sordum. Sağ beyin hemen ‘Evet’e işaret etti. Aynı soruyu sol beyine sorduk (...) o da ‘Hayır’ı işaretledi. Yani şimdi bu insanın sol beyni ateist, sağ beyni ise Tanrı’ya inanıyor.”

Görüldüğü gibi, sezgilerimizin aksine bir insanda sinir köprüsünün kesilmesiyle beraber iki farklı bilinç oluşabilmektedir. Kısaca bilinç, fiziksel olaylardan doğrudan etkilenebilmektedir. Bir başka örnek ise fronto-temporal bunama hastalığından verilebilir. Beynin frontal lobuyla temporal lobunun tahrip olması fronto-temporal bunama hastalığına yol açmaktadır. Bu hastalığa mensup kişiler, sosyal kuralları çiğnemekten çekinmeyecek hale geliyor, insanların gözünün içine baka baka hırsızlık yapabiliyor, sokak ortasında çırılçıplak dolaşabiliyorlar. Burada da beyinden kaynaklanan olayların zihinsel yetileri değiştirdiğine rastlayabiliyoruz. Bunlarla beraber alkol tüketince sarhoş olup bilincimizi kaybedebiliyor, yaşlanınca bunayıp ne yaptığımızı bilmez hale gelebiliyoruz. Tüm bu vakalar ve örnekler, nörolojinin verileri bunlarla sınırlı olmasa bile, düalizme karşı kullanılabilir. Tüm bu noktaları birleştirdiğimizde zihnin fiziksel olaylardan bizzat etkilendiğini görebiliyoruz. Bu etkileşim ise fizikalizmle uyuşurken düalizmle uyuşmamaktadır.

3- Sonuç

Bu yazıda bilincin ve içsel deneyimlerin fizikalizmle açıklanamayacağını ve bilincin maddeye, fiziksel süreçlere indirgenemeyeceğini iddia edip bunların ancak fizikötesi bir cevherden kaynaklanabileceğini söyleyen düalizmin yetersiz bir ontolojik duruş olduğunu göstermeye çalıştım. Bunu da düalizmin zaman felsefesiyle çelişkilerine, evrimsel açıdan bakıldığında anlamsız durduğuna ve nörolojik verilerin darbelerine maruz kalmış olmasına dayandırdım. Buna rağmen fizikalizmin eleştirilerine dayanarak “septik/bilinmezci” olmayı tercih eden insanlar olabilir. Peki ya bu konuda ne demeliyiz? Fizikalizme dair temel eleştiriler neler? Bu eleştiriler ne derece geçerli? Bu konuya dair yazımı bir sonraki sayıda bulabilirsiniz. O zamana kadar: Esen kalın.

Facebook

G+

Düşünen Adam

Şu kişinin gördüğü şekilde görüntüle: Sız

Abone ol 3.380

[Ana Sayfa](#)
[Videolar](#)
[Oynatma listeleri](#)
[Kanallar](#)
[Tartışma](#)
[Hakkında](#)

Geri dönen aboneler için

Yeni ziyaretçiler için

Türkiye'de Ekonomi

Kanal ipuçları

Telefonunuzla çekim yapma

Kanaldaki diğer videolar

Düşünen Adam Kim?

Düşünen Adam

Merhabalar ben Düşünen Adam. Youtube üzerinden din, felsefe ve güncel hayatımızda önem arz eden konular üzerine videolar çekiyor, ara ara belirli konular üzerinde, yetkin kişilerle röportaj videoları (podcast) yapıyorum. Youtube günümüzde insanlara ulaşmada ve bilgi aktarmada en güçlü platformlardan bir tanesi. Ben de bu yol ile kendi düşüncelerimi insanlarla paylaşıyorum. Ateist olduğum için kimliğimi gizlemek zorunda kalmaktan dolayı utanç duymuyorum fakat üzülüyorum ve diyorum ki “keşke demokratik ve özgürlükçü bir toplumda doğmuş olsaydım”. Yasal olarak hiç kimse “ben ateistim” dediği için ceza almaz evet fakat kültürel olarak öylesine bir kültürümüz var ki farklı olanı dışlama ve yok etme eğiliminde olan bir kültür. Şu an bu yazıyı okuyanlar beni ailesine ve topluma sırf ergenliğin getirdiği bir enerji ile karşı çıkan bir kişi olarak düşünebilirler. Hayır kafalarındaki bu önyargıyı bir kenara koyup şu iki soruyu düşünsünler: doğru olan nedir? Ve toplum ne yapıyor? Birincisinin cevabı her akıllı insanın söyleyeceği gibi insanların inançlarını özgür bir dille, kendisini diğerlerinden aşağı ya da yukarı görmeden özgürce söyleyebilmektir. Fakat içinde bulunduğumuz Türk toplumunda dini konularda tutum sizce nasıl? Aleviler bile ne sıkıntılar çekiyor, dışlanıyorken ateist olarak yaşamak gerçekten de çok zor bu ülkede. Elbette bu sadece bizim ülkemiz için değil, geri kalmış yobaz birçok İslam ve Hristiyan ülkeleri var. Ben birçok Hristiyan tanıdım ve gördüm ki onlarda da yobazlık bizdekini anımsatıyor. Böylelikle özgürlük konusuna değinmiş

oldum ki bu benim çok önemsedğim ve yaralı olduğum bir konudur. Diğer bir konuya geçelim; ateizm hikayem. Ben çok dindar bir ailede doğdum, ergenlik çağıma geldiğimde namaz kılmıyor olmam beni psikolojikman rahatsız ediyordu ve kendi rızam ile namaz kılmaya başladım. Her ne kadar ailem ısrar ediyor olsaydı da ben onlardan dolayı değil, cehennem korkusu, kabir azabı korkusu ile kendi isteğimle namaz kılmaya başladım. Şunu söylemeliyim ki namazdan büyük keyif alıyordum, çünkü gerçekten inanıyordum. Allah benim tek gerçek dostumdu o yıllarda. Daha sonra “tatlı su ateisti” diyebileceğim birkaç arkadaşım oldu. Kendilerinin tanrıya inanmadığını öğrenince şok oldum fakat konuştuğumda beni en ufak şüpheye düşürecek bilgileri dahi yoktu. Hala konuşuruz ve hala yok. Her neyse yıllarca namaz kıldıktan sonra üniversite 1. Sınıfta bir arkadaş ortamında konu dinden açıldı. Toplamda odada üç kişiydik ve diğer arkadaşlarım ateistti. O arkadaşlarım için “tatlı su ateisti” diyemeyeceğim çünkü ciddi ciddi beni şüpheye düşürdüler ve sorgulamama neden oldular. Onlarla günlerce ve saatlerce tartıştım. Gün geçtikçe şüphelerim artıyor imanım azalıyordu fakat hala namaz kılıyordum. Facebook üzerinden şu an her ne kadar kaliteyi düşürmüş olsalar da Karikateist, Sorgulayan gibi sayfaları takip etmeye başladım. Benim yanımda Kuranı Kerim her zaman olurdu ve Karikateist bazen bir ayet paylaşır sonra dalga geçer ben ise böyle bir ayet yok deyip kuranı açardım. Ayetin gerçekten kuranda olduğunu görünce kafamdan aşağı kaynar sular dökülmüş

f /dusunenadamsayfasi

YouTube Düşünen Adam

gibi şaşkınlık içerisinde olurdum. Bu birçok paylaşımda ve ayette oldu. Daha sonra Berat Mutluhan Seferoğlu, Enis Doko gibi bilgili insanların youtube üzerinde videolarına rastladım. William Lane Craig, Richard Dawkins, Michael Shermer gibi teist ve ateist kesimin önde gelen isimlerinin çalışmalarını okudum. Son zamanlarda felsefi konularda kendimi

geliştirmeye ve araştırmalara ara verdim. Çünkü akademik sosyal hayatım çok daha önemli artık benim için. Bu kaniya ise yıllarca sorguladıktan sonra elime somut herhangi bir şey geçmeyince anladım. Youtube videolarım şuan yayında fakat yenilerini çekemiyorum. Şartlarım hiç uygun değil. Fakat devam edeceğim er ya da geç daha yüksek kaliteli videolarla.

Ayrıca şu konuya da değineyim şuan kendimi ateist olarak görüyorum fakat bu sadece tanrıya inanmadığım için. Ben tanrının yokluğuna inanan birisiyim. Elbette yanılabirim. Her türlü yeni bilgiye ve bilgiler doğrultusunda düşüncelerimi değiştirmeye, şekillendirmeye açığım. Bana ve düşüncelerime derginizde yer ayırdığınız için teşekkür ederim.

Youtube Kanal Linki: <http://www.youtube.com/c/DüşünenAdamburada>

Tanrı Varlığının Mantık Çerçevesinde İncelenmesi - 2

Okan AKYÜZ

Bir önceki yazımızda mantık kavramlarına bir giriş yapmıştık. Mantık kavramının tarihi gelişimine değinmiş ve mantığın en temel kurallarından olan çelişki olmaması aksiyomuna değinmiştik. Çelişki kavramının izahı ile birlikte tekillik, terslenebilirlik, De Morgan kanunundan bahsetmiştik. [1]

Bu yazımızda ise Tanrı'nın varlığına ilişkin her iki yakadan matematik ve mantıkçıların kıyasıya çarpışmasını inceleyeceğiz.

Tanrının Varlığı Üzerine

Tanrının varlığı sorunsalı tarih boyunca çeşitli yaklaşımlarla ele alınmıştır. Bunların en bilinenleri felsefi yaklaşım, metafizik, ampirik ve nihayetinde lojik yaklaşımlardır. Epistemoloji (bilginin kaynağının ve doğasının incelenmesi ve sorgulanması) ile birlikte Tanrı kavramının bilinebilirliği de felsefeciler tarafından sorgulanmıştır. Tanrı varlığının incelenmesi aynı mantık biliminin tarihi serüveni gibi, Plato ve Aristo'ya kadar ulaştırılmaktadır. [2]

Tanrı kavramı, her ne kadar dini perspektifin neresinde olduğunuza veya Tanrı'yı tanımlayış tarzınıza göre şekil alsın da, temelde hami-sami etken dinlerin (İslam, Yahudilik, Hristiyanlık ve hatta Bahailik veya başka bir tanımla Yahuda Monoteizmi) çerçevesinde irdelenmektedir. Pek tabii alternatif oluşturmamış halen fazlası ile Romalı

olan Nazarine-Gnostik doğmalar, yeni Angelografik Spritüel hezeyanlar ve hatta hafifletilmiş Vicalar'ı da bu noktada aynı kefedede harmanlayarak üstün

Tanrı'nın varlığı sorunsalı tarih boyunca çeşitli yaklaşımlarla ele alınmıştır. Bunların en bilinenleri felsefi yaklaşım, metafizik, ampirik ve nihayetinde lojik yaklaşımlardır. Epistemoloji (bilginin kaynağının ve doğasının incelenmesi ve sorgulanması) ile birlikte Tanrı kavramının bilinebilirliği de felsefeciler tarafından sorgulanmıştır. Tanrı varlığının incelenmesi, aynı mantık biliminin tarihi serüveni gibi Plato ve Aristo'ya kadar ulaştırılmaktadır.

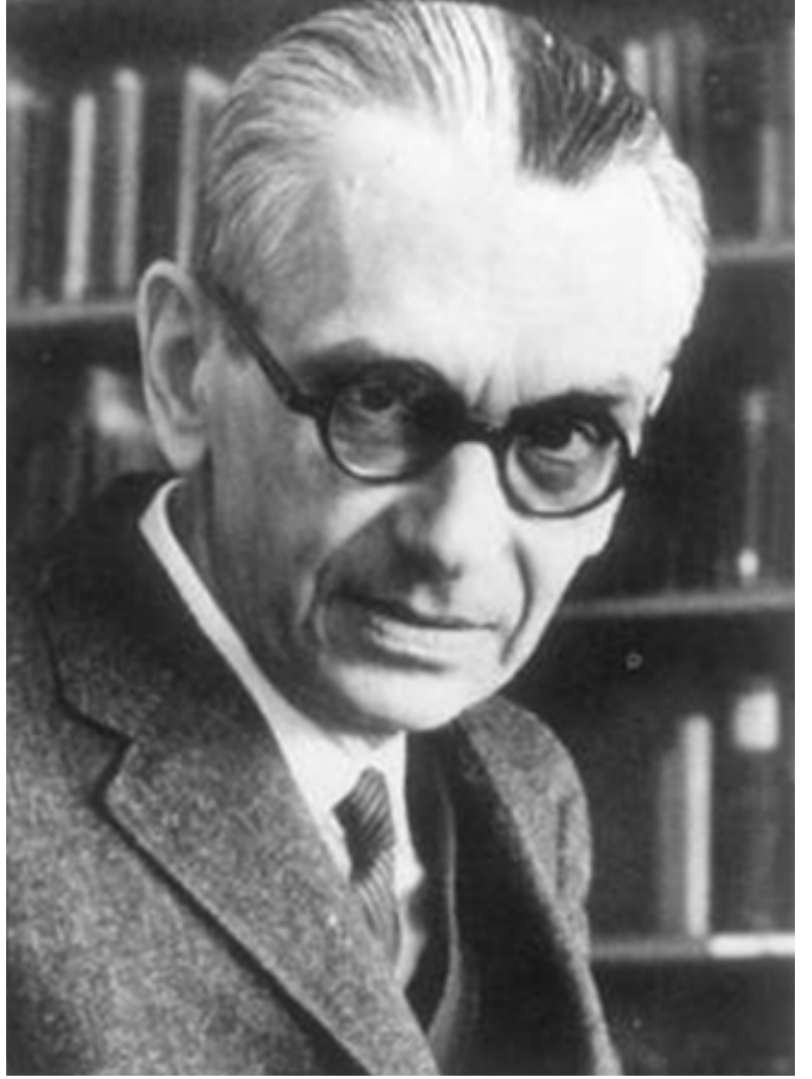
Tanrı'nın genel kabul edilmiş tanımlarına ulaşmak mümkündür. [3]

Doğma basittir. Tanrı inancı şu terimleri beraberinde taşır: Tanrı kadiri mutlak ve tektir. İyiye ve kötüye o hükmeder. Her şeyi önceden bilir. İyi insanları ölünce mükafatlandırır, kötülere ise azap verir.

Gödel'in Ontolojik İspatı

Gödel, Tanrı varlığına inanan bir Alman matematikçi, mantıkçı ve felsefecidir. En büyük başarısı küme teorisi aksiyomları, süreklilik hipotezi ve ispat teorisi üzerinedir. Gödel, eksiklik teorisini ortaya atan kişidir. Her ne kadar zehirlenerek öldürüleceğini düşünerek, otuz kilonun altına düşerek, ölmesine neden olan bir psikolojik probleme sahip olsa da, mantıklı bir dizi önerme dizgisi ile Tanrı'nın varlığını ispat etmiştir.

Bir ileriki konumuzda okuyacağımız Leibniz'in mantık çıkarımlarını daha da zenginleştirmiştir. Ana konumuz olan Tanrı'nın var olduğu tezinin lojik ispatsızlığına karşın kendisinin teorisi sıklıkla dillendirilmektedir.

Fotoğraf-1: Kurt Gödel

Gödel'in teorisi, Hilbert'in teorisine karşı çıkış barındırmaktadır. Hilbert, matematikteki her teoremin ispatının aksiyomlara dayanarak mantık formülleri ile elde edilebileceğini iddia etmekte idi. Gödel'in teorisi, kısaca G ispatlanamaz teoremin aritmetik formülü ile G'nin tersinin (ki bu durumda aksiyomlara dayalı ispatlı aritmetik olması lazım) ispatı sağlanırsa; G değil değilinden, ispatlanamaz G formülünün ispatlanabileceği mantığına dayanmaktadır. [4]

Bu sayede Gödel iki temel çıkarım yaptı:

- Elementer aritmetik sistem içerisinde aksiyomlara dayalı sistem, tutarlı ve bu yüzden eksiksiz değildir.
- Elementer sistemin formülleri bu açıdan kullanıldığında, bir tutarlı formülü test etmeye kafi değildir.

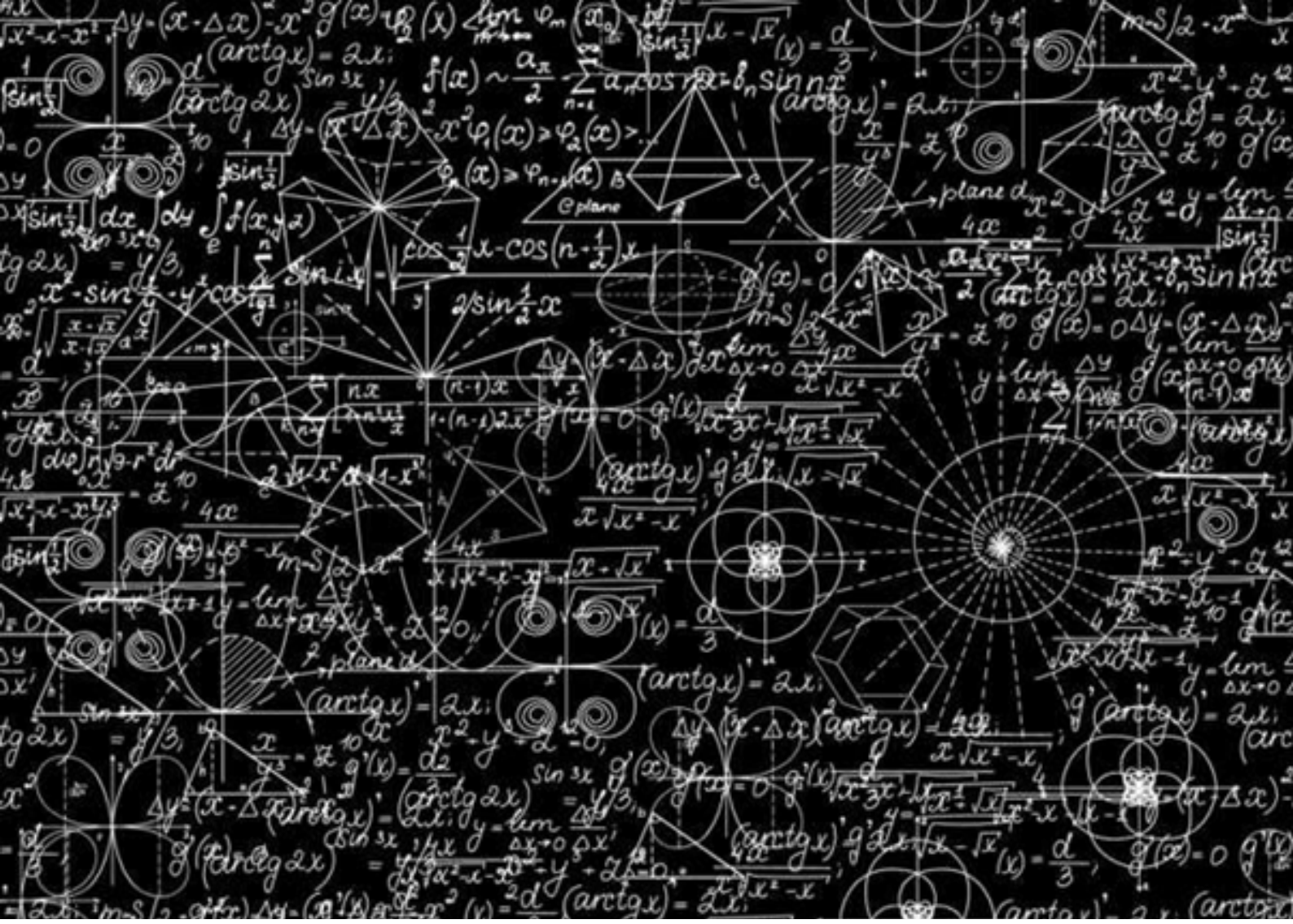
Kısacası Gödel bizim sıklıkla bu işin rakı sofrasında söylediğimiz (en azından yazar kendi açısından dillendirmektedir.) "Matematik ve mantık, söylendiğinin aksine doğanın kuvvet ve dengelerini ifade etmek için kullanılan bir enstrüman olarak

kifayetsiz kalmaya mahkumdur" önermesinin mantıkça fikir babalığını yapmaktadır. Bu noktaya özellikle parmak basmakta fayda var ki, bir enstrüman olarak matematik ve mantık, hatta birleşik cebri formüller esasen kullanılmaya mahkum çünkü anlamamızı sağlayan tek araçtır.

Anselm şu çıkarımı yapmıştır. "Tanrı tüm varlıkların hayal edemeyeceği en büyük varlıktır. Tanrı zihinde olan bir varlıktır. Eğer Tanrı en aşkınsa ve zihinde varsa; zihin ona denk eşit bir şeydir. Bu yüzden Tanrı sadece fikren var olamaz çünkü Tanrı eğer fikren var edilmiş olsaydı; beynimiz Tanrı'dan daha büyük ve kudretli başka bir şey daha da düşünebilirdi. Bu yüzden Tanrı zihnimizin dışındadır bu nedenle de vardır."

Gödel'in temel aksiyomlarını oluşturan formüllerdir.

$$\begin{aligned} & \cdot G(x) \Leftrightarrow \forall \varphi (P(\varphi) \Rightarrow \varphi(x)) \cdot \varphi \cdots x \Leftrightarrow \\ & \varphi(x) \wedge \boxed{\forall \psi (\psi(x) \Rightarrow \boxed{\forall y (\varphi(y) \Rightarrow \varphi(y))})} \\ & \cdot E(x) \Leftrightarrow \forall \varphi (\varphi \cdots x \Rightarrow \boxed{\exists y \varphi(y)}) \end{aligned}$$

[7]

Gödel'in bu metodolojisine pek çok eleştiri de oluşmuştur. Çünkü Gödel denklemi çözerken toplam beş adet aksiyoma dayanmıştır. Bu eleştirileri belki de en çok yapan kişiler Jordon Howard Sobel, C. Anthony Anderson ve Graham Robert Oppy gibi günümüz filozoflarıdır. Bunlardan en enteresani ise Oppy'dir. Oppy bir inanan ve Tanrı varlığını ontolojik gerekçelerle izah etmek zorunda hisseden biri olmasına rağmen, yaptığı eleştiri Gödel'in denkleminin aynı zamanda ters yazıldığında Tanrı'nın yokluğunu da ispatlamasıdır.

Evet özünde çaba, Tanrı'nın varlığını ispatlamaktadır ama benzer çalışma Tanrı'nın varlığının ispatlanabilirliği sorusu ile de kurgulanabilmektedir.

Bu durumda Tanrı'nın varlığının ispatlanabileceği bir denklemin yazılabileceği olasılığını imkansız görürken, Tanrı'nın varlığını ispatlayacak bir denklemin yazılamayacağı sonucunu ve aynı anda Tanrı'nın varlığı sonucunu da göstermektedir.. Bu durumda Tanrı'nın varlığını ispatlayacak denklemi yazma olanağı olmadığına göre; Tanrı'nın yokluğunu ispatlayabilecek bir denklemin doğru yazılabileceğini elde etmektedir.

Kısaca Gödel denklemleri şu üç sonucu verir.

- Tanrı vardır.
- Tanrı'nın varlığını ispatlayan denklem yazılamaz.
- Tanrı yoktur şeklinde bir denklem yazılabilir (ama halen yazılmamıştır).

Buna göre bir çelişki durumu vardır. İfade etmemiz gerekirse;

$$P(x) \vee x \vee \neg P(x) \Rightarrow x \in \emptyset$$

olur ve Tanrı'nın varlığı bilinemez olur. [8]

Resim-2: Gottfried Leibniz (1646-1716).

**İnanan ve özellikle
günümüzde elindeki
teknolojiyi, teknoloji
üretmekte dahi
kullanamayan zihniyet ve
kişisel hayallerle hamur
gibi yoğurulmuş dini-siyasi
dünyayı düşündüğümüzde,
Tanrı'nın varlığının
ispatlanamayacağı
gerçeği, fakat yokluğunun
kanıtlanabileceği tezi
anlamsız ve kifayetsizdir.**

Leibniz'in Katkısı

Leibniz hem bir matematikçi hem de bir felsefeci olarak Tanrı kavramının gerek ontolojik gerekse lojik incelemelerinde önemli yer tutar. Leibniz olmadan ontolojinin mantıkla izahına ilişkin tezlerimiz olmayacaktı. Kendisi daha ziyade bir Deist-Agnostik olan Leibniz, matematikteki sonsuz küçükler (Limit sıfır) kavramını geliştirmiştir. Yine ikili sayı sistemine yaptığı katkılar sayesinde bugünün dijital hesaplayıcılarına sahibiz. [9]

Leibniz, politikanın tam da ortasında dururken bir yandan da "Felsefe ve Calculus" ile ilgilendi. Yaptığı çalışmalar sonunda felsefi ve mantık anlamında şu kavramları ortaya koydu.

- Bir önerme doğru ise tersi yanlıştır.
- Ayırt edilemez şeyler özdeşdir.
- Bir neden olmadan olay meydana gelemez.
- Varlıklar alemindeki her şey bir diğerine etki eder.
- Doğa süreklidir. Atlamalar olmaz.
- Tanrı her zaman en optimumu seçer.
- Doğa mükemmelliğe doğru gelişir ve tersine karşı çıkamaz.

Leibniz tarafından ortaya konulan teoriler, kısmen Spinoza'yı etkilemiştir, keza Spinoza'dan da çoklukla etkilenmiş bir kamu tanrıci edasındadır.

Doğanın sürekli bir "en iyileme" yaptığı teorisi bizim

bildiğimiz anlamda “Evrin Teorisi’nin de alt yapısını oluşturmaktadır. (Bu denli teolojik bir kavramın evrime ulaşması ne enteresan...)

Ignostisizmin yükselişi

Tanrı varlığına ilişkin gördüğümüz gibi ortaya atılan teoriler matematik ispatlarla ispatlanamaz fakat olmadığı öne sürülebilir olduğuna göre, tutarlı olmayan kavramın varlığı da tartışılmaz. Bu açıdan bakınca Tanrı tutarsız bir kavramdır. Varlığı sadece öne sürülebilir olmuştur. [10]

Bu noktada ilerde mantığın ve sembolizminin gelişmesi (özellikle modal mantık formülleri) ile Tanrı’nın ispatlanmış yokluğunu kaleme almamız mümkün gözükmemektedir. Fakat her ne kadar entelektüel çalışma ve felsefi hayat olarak Tanrı’nın “existence-varlık” özelliğini irdeliyor dahi olsa da inananların cehaleti konu edildiğinde birkaç entelektüel zıvalıktan ileri gitmeyecek ve sadece anlayabilecek insanların kahvelerini yudumlarken konuşabilecekleri elitist bir ontoloji problemi olarak; bu satırlar bu coğrafyada bilinmez kalacaktır. İnanan ve özellikle günümüzde elindeki teknolojiyi, teknoloji üretmekte dahi kullanamayan zihniyet ve kişisel hayallerle hamur gibi yoğurulmuş dini-siyasi dünyayı düşündüğümüzde, Tanrı’nın varlığının ispatlanamayacağı gerçeği, fakat yokluğunun kanıtlanabileceği tezi anlamsız ve kifayetsizdir.

İşte bu nedenledir ki, nonteistler olarak, kendi aramızdaki bu elit düşüncelerimizi kendimize saklayarak içeceklerimizden bir yudum daha alarak hayata devam ediyoruz.

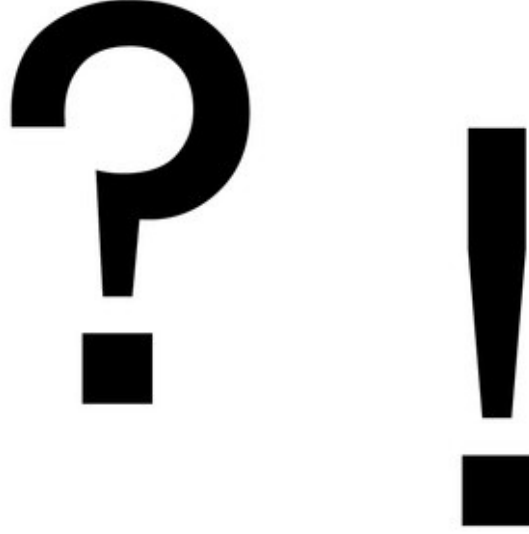
Kaynaklar

- [1] G. Hesengier (2012) D.Reidel Publishing, Introduction to the Basic Concepts and Problems of Modern Logic
- [2] Paul Gerrard Horrigan (2007) iUniverse Inc, Introduction the Nature of Epistemology
- [3] Frank Podmore (2011) Cambridge Univercity Press, Modern Spritualism: A History and a Criticism
- [4] Rene Cori, Daniel Lascar (2001) Oxfort Univerty Press, Mathematical Logic: Recursion theory, Gödel’s Theorems, Set Theory
- [5] Richard W. Southern (1990) Cambridge Univercity Press, Stç Anselm: A Portrait in a Landscape
- [6] (2011) LLC. Modal Logic, Gödel’s Ontological Proof Counterpart Theory, Admissible Rule, Kripke Shemantics, Dynamic Logic, Interior Algebra
- [7] <https://github.com/FormalTheology/GoedelGod/blob/master/GodProof-ND.pdf>, Variants of Gödel’s Ontological Proofs in a Natural Deduction Calculus
- [8] Miroslaw Szatkowski (2012) Rutgers Univercity, Pntological Proofs Today
- [9] Nicolas Jolley (2006) Roudledge Inc, Leibniz
- [10] James A. Lidsay, Peter Boghossian (2015) Pitchstone Publish, Everybody is Wrong About God

Cevap Veremedi

Mehmet HAKAN

- Hayatta neden bu kadar acı var? dedim.

- "Sınav" dedi.

- Ne sınavı? dedim.

- "Hepimiz bu dünyaya imtihana geldik, burada çekilen acıların hepsi birer sınav, Rabbimin adaleti şaşmaz, ne kadar acı çekersen cennetin kapıları o kadar aralanır. Bu dünyanın bir de öbür tarafı var" dedi.

- İyi de ben bu sınava herhangi bir başvuru yaptığımı hatırlamıyorum ve dahil olmadığım bir sınava itiraz hakkı bile verilmeden sonucu geliyor ve cezası; ateşlerde cayır cayır yanmak... Kaldı ki kimse beni, 3 aylık bir bebeğin, öz babası tarafından tecavüz edilip öldürüldüğü bir sınava inandıramaz dedim.

- "Cenab-ı Hak her şeyi önceden bilir, gücü her şeye yeter, Rabbim o zalimlerinin cezasını öbür dünyaya bırakmaz" dedi.

- Her şeyi önceden gören yaratıcın Hitler'i yaratıp neden 50 milyon insanın ölümüne göz yumdu o

zaman? Her şeye gücü yetense her yıl öldürülen milyonlarca bebeği neden kurtarmıyor? Zalimin cezasından bana ne, benim çocuğum öldükten sonra dedim. Ben de sözde şehit anası gibi "Rabbim onu bizden daha çok sevdi" mi diyeyim? O kadın sevmedi mi evladını? Senin Tanrı'nın çok mu ihtiyacı vardı o gencin sevgisine? Madem hepimiz onun kullarıydık, "Allah babanı bizden çok sevdi" diyerek avuttuğumuz çocuğa nasıl anlatacağız bunu?

- "Ne yani şehitlik de mi kutsal değil senin için?"

- Bilemiyorum şehitlik sakız gibi bir kavram oldu son günlerde. 3 sene önce terörist muamelesi gören, bugün şehit sayılıyor ya da tam tersi. Alman, Polonyalıyı öldürünce Polonyalı şehit oluyor da, Polonyalı Almanı öldürünce, Alman şehit olmuyor mu? Aslında ortada ne şehit var ne terörist. Devlet yetkililerinin hırsları ve şahsi çıkarları için kandırılan, sürgüne gönderilen, solan hayatlar var sadece... Devlet kafasına göre karar veriyor kim şehit kim değil.

- "İnsanların inancına karşı neden bu kadar öfkелisin? İsteyen istediği dine inanmakta özgürdür!"

- Elbette ki öyle “istersen krem peynire tap, bana ne”. Ama senin dinin, inanmayı, korkularını aklıyla atlatıp inanmaktan vazgeçeni, eşcinseli öldürün diyor. Biraz öfkenin kimseye zararı yok, kadınları taşlamıyoruz sonuç olarak. Oruç tuttuğu için kimseyi dövmüyoruz sokak ortasında. Kurban bayramlarında minicik çocukların önünde hayvanları kesmiyoruz. Bunu “kan akıtmak” olarak adlandıran da biz değiliz.

- “Dinimizde öyle şeyler yok uyduruyorsun!”
- Uydurmuyorum kutsal kitabın diyor. Okudun mu sen bu kitabı?

- “Okumadım ama İslam hoşgörü dinidir. Senin o okudukların uydurma ayetler falandır çeviri hatasıdır.”

.. ...

(Bunları duyduğum an, bunca zaman konuştuğum kişinin, savunduğu dinin kitabını bir kez olsun açıp okumadığını öğrenince, bir an diyecek sözüm kalmıyor...)

- “Ne yani Tanrı yok mu? Etrafındaki mucizelere baksana, hepsi birer tesadüf mü?”

- Tanrın var mıdır yok mudur bunu ispat edebilecek yetkinlikte değilim, belki de kimse değildir. Ama bildiğim bir şey varsa eğer, “o Tanrı” senin inandığın “Allah” değil.

- “Nasıl yani, ne demek o?”

- Diyelim ki tanrısın (karşıdan boğuk bir ses; tövbe estağfurullah illa billa...) Evren, galaksi, gezegenler, milyarlarca yıldız, sonu olmayan bir boşluk... Bu

yaratmış evrende dünya incir çekirdeği kadar, toz zerresi kadar yer kaplamıyor. Ve sen dünyanın zerre kadar yer kaplamayan çölüne birkaç yüzyıl arayla kitaplar gönderiyorsun. Ve diyorsun ki; “Muhammed’in evine izinsiz gitmeyin, yemeğinizi yedikten sonra vakitlice kalkın, kadınlarına perde arkasından bakın, O utanır söyleyemez ancak ben utanmam.” Cennet müjdeleyicisi olarak müminlere tomurcuk memeli huriler vaad ediyorsun. Ve ne hikmetse bildiğin tek dil Arapça. Köleliği kaldırmayan Tanrı mı olur?

- “İslam’da kölelik yoktur. Peygamber efendimizin bizzat kendi kölesinin bile köleliğini kaldırmıştır” diyor...

- Bak kendin söylüyorsun Peygamber efendimizin kölesi diye. Bir kişiyi azat ederek köleliği bitiremezsin, diyorum. Ve o dediğin kişiyi de biliyorum. Zeyd. Muhammed’in evlatlığıdır.

Köleliğini kaldırmıştır. Zeyd’in karısına aşık olduktan sonra, eşsiz merhamet sahibi Tanrı’sı tarafından ayetler inmeye başlamıştır. Zeyd’i karısından boşatıp, kendisi evlenmiş ve tüm İslam âlemine evlatlığıyla evlenme serbestisi getirmiştir.

(sonunda beklediğim şahane cümle kuruluyor.)

- “Eğer sen haklıysan bir şey olmaz ama eğer ben haklıysam sen cehennem azabından kurtulamazsın.”

- Ben haklının haksızın peşinde değilim, gerçeğin, bilimin, iyiliğin peşindeyim. Hiçbir zaman kendimi kurtarmak uğruna bir yalanın peşinden gidemem. Eğer haksızsam, senin daha okumadığın Kur’an’ın dediği gibi “aşağılık maymun” olmaya razıyım.

- “Dinimizde öyle şeyler yok uyduruyorsun!”
- Uydurmuyorum kutsal kitabın diyor. Okudun mu sen bu kitabı?
- “Okumadım ama İslam hoşgörü dinidir. Senin o okudukların uydurma ayetler falandır çeviri hatasıdır.”

Genişleyen Evrenin Keşfi ve Newton

Öğetay KAYALI

Eğer Newton biraz daha akıllı olsaydı; Einstein'ın Genel Göreliliği'nden çok daha önce, Genişleyen Evren Modeli'ni bulabilirdi.

Newton'ın matematiğe ve fiziğe yaptığı inanılmaz katkılar bir yana, bir de “Nasıl olur da gözünden kaçır?” dedirten noktalar söz konusu. Newton; astronom, fizikçi ve matematikçi olmasının yanında aynı zamanda bir ilahiyatçıydı. Koyu bir dini inanışa sahipti ve o zamanlar, evrenle ilgili düşüncelerimizin çoğu, anlamsız bir şekilde dini inanışlar çerçevesinde şekilleniyordu.

Newton, ortaya koyduğu yasalarla, aslında çok rahat bir şekilde Genişleyen Evren Modeli'ni bulabilirdi. Einstein'ın Genel Göreliliği'ne kadar keşfedilmeyen denklemlerin benzerlerini, tamamen Newton mekaniğini kullanarak elde etmek mümkün. Fakat Newton, bunu ilginç bir şekilde yapmadı ya da yapamadı. Fakat bu işlemlerin zor olmayı bir yana bırakın, çok bariz olduğunu açıkça söyleyebilirim. Bu yüzden Newton'ın bunu keşfetmemiş olması, gerçekten insanın içini gıcıklayan bir durum.

Sadece Newton'la kalmadı, uzunca bir süre kimse bunu fark edemedi. Bunun ardındaki temel sebepler üzerine yoğunlaşalım. Elbette bilimsel bir bilgiyi keşfetmek, öyle kolay değildir. Burada gözlemi ve deneyi bir kenara bırakalım ve sadece kuram kısmı ile uğraşalım, çünkü Newton'ın bunu göstermesi için tek yapması gereken kuram oluşturmaktı. Kuramsal çalışmak, gerçekten zordur. Kuramın matematiği ve fiziği elinizde olsa dahi,

doğru şeyleri düşünmek ve onca olasılık arasından güçlü a priori'ler üretmek zorundasınız. Bunun için rasyonalist bir bakış açısı gerekli. Ardından bunlar, gözlem ve deneylerle ispatlanması gereken hale gelecektir.

Fakat Newton, oldukça basit olmasına karşın, böylesine muhteşem bir keşifte bulunamadı. Buradaki en büyük problem, bakış açısından kaynaklanmaktadır. İşin kuramsal kısmı, gerçekten de çok basittir ve bugün herhangi bir üniversite astronomi ve fizik öğrencisi bunu ispatlayabilir.

Resim-1: Isaac Newton

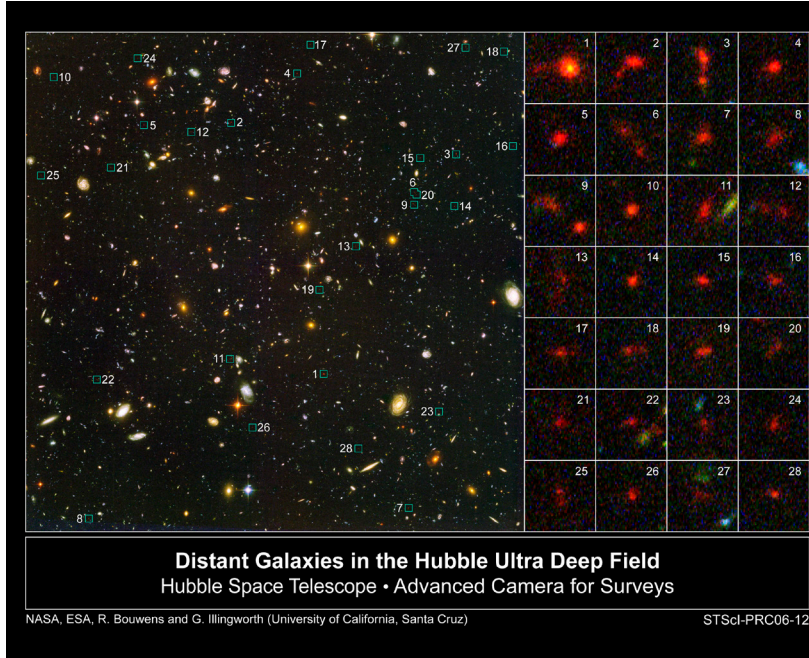
Emin olun Newton da yeterli bilgiye sahipti. Sıkıntı, doğru şeyi düşünerek yola çıkmaktadır. Newton, o zamanki dini inanışları çerçevesinde düşündüğünden olsa gerek, hiçbir zaman doğru bakış açısını yakalayamadı ve genişleyen evrenin keşfini gerçekleştiremedi. Elbette, Güneş merkezli modelin dahi ancak oturmaya başladığı bu dönemlerde, evrenle ilgili böyle iddialarda bulunmanın, din dünyasında ne gibi etkilere sebep olabileceğini de düşünebilirsiniz.

Hubble 1929'da, gökadalara bizden uzaklaşma hızları olan dikine hızlarına karşılık, uzaklıklarını inceledi ve bir ilişki ortaya koydu. Bizden daha uzakta yer alan gökadalara, uzaklıklarıyla doğru orantılı olarak daha hızlı uzaklaşıyordu. Mesafe iki katına çıktığında, hız da iki katına çıkıyordu. Bu durum, evrenin genişlediğinin gözlemsel kanıtlarını ortaya koyarak, günümüz kozmolojisinde bir devrim yarattı. Fakat Hubble'ın yaptığı ilk gözlemler, kalibrasyon hataları barındırdığından sayısal olarak da oldukça büyük hataya sahip ölçümlerdi. 1 megaparsek (3.26 milyon ışık yılı) uzaklıktaki bir gökada için uzaklaşma hızını, saniyede 500 kilometre olarak ölçtü.

Bu uzaklaşma hızı, kozmolojide kırmızıya kayma olarak ifade edilir ve z parametresi ile gösterilir. Gök cisminin tayfını aldığımızda, genişleyen evren sebebiyle enerjisini kaybeden fotonların, tayfta ne kadar kırmızıya kaydığının bir ölçütüdür. Dolayısıyla hem uzaklığı, hem uzaklaşma hızını ifade eder. Hatta yeterli uzaklıklarda, evrenin geçmişini de ifade eder.

Ardından yapılan çalışmalar ile bu değer giderek daha da aşağılara indi ve 1958'de, kozmolojiye ciddi katkıları olmuş Allan Sandage, bugün bildiğimiz değere çok yakın bir değer olan $75 \text{ km s}^{-1} \text{ Mpc}^{-1}$ değerini buldu. Bugün en son 2015'de sunulan, Planck uydusu verileri sayesinde bu değer, yaklaşık $68 \text{ km s}^{-1} \text{ Mpc}^{-1}$ olduğunu biliyoruz. Özellikle son on yılda, hata payı ciddi bir oranda düştü. Verdiğimiz $68 \text{ km s}^{-1} \text{ Mpc}^{-1}$ değerinin hesaplanan tam değeri aslında $67.8 \pm 0.9 \text{ km s}^{-1} \text{ Mpc}^{-1}$. Bu oldukça keskin bir değer olarak görülebilir. Özellikle 2000'li yılların başlarında hata payının ± 10 mertebelerinde olduğunu düşünecek olursak...

Bugün evrenin genişleme hızını ifade eden bu parametreye, kaşifi Hubble'a ithafen, "Hubble Sabiti" diyoruz. Buradaki "sabit" ifadesi; zaman

Figür 1: Hubble'ın Ultra Derin Alan Fotoğrafı'nda kırmızıya kayma gösteren bazı gökadalara.

Yüzyıllar boyunca geciken bir keşif ile kaybedilen devasa bir zaman daha... İleriye gidemediğimiz her gün, aslında olmamız gerekenden geriye gidiyoruz. Bu yüzden bilim, daima, inanışlardan bağımsız olarak yürütülmelidir. Aksi takdirde kaybeden, yine biz olacağız.

içinde sabit olmayı ifade etmez; bakış doğrultusu boyunca, belirli bir zaman için sabit olmayı ifade eder. Fakat genel bir alışkanlık olarak, "Hubble Parametresi" demek yerine, Hubble Sabiti olarak kullanmaya devam ediyoruz.

Basit bir bakış açısı yakalayamamanın, inanışlar çerçevesinde yanlış yönlendirilen bilimsel düşüncenin ne denli sakıncalı olabildiğinin somut bir örneğidir bu. Yüzyıllar boyunca geciken bir keşif ile kaybedilen devasa bir zaman daha... İleriye gidemediğimiz her gün, aslında olmamız gerekenden geriye gidiyoruz. Bu yüzden bilim, daima, inanışlardan bağımsız olarak yürütülmelidir. Aksi takdirde kaybeden, yine biz olacağız.

Kaynaklar

1. Leonard Susskind, *Cosmology Lectures*, Stanford University
2. E. Hubble, *A Relation Between Distance and Radial Velocity Among Extragalactic Nebulae*, PNAS Journal (1929)
3. A. Sandage, *Current Problems in the Extragalactic Distance Scale*, The Astrophysical Journal (1958)
4. Planck Collaboration, *Planck 2015 Results XIII. Cosmological Parameters*, arXiv:1502.01589

Sevgili okuyucularımız, bildiğiniz üzere dergimizde nonteist bireylerin nasıl nonteist olduğuna dair hikayelerini paylaşmaktayız.

Siz de dergimizde nasıl nonteist olduğunuza dair hikayenizi paylaşmak isterseniz, hikayenizi "info@ateistdergi.com" adresine gönderebilir ya da [sitemizdeki formdan](#) bize yazabilirsiniz.

“Nasıl Ateist Oldum?” Köşesi

Batuhan ÜNAL

9 yaşımdan itibaren zaten bir şeylerin saçma olduğunun farkına varıyordum. Örnek olarak; bazı anlatılan hikayeler saçma geliyordu ama “İnanmazsan sonsuz acı çekersin” vs. diye baskı uyguladıkları için (bkz. korku yönetimi) inanmak zorunda hissettiriliyordum. 2 sene sonra ilk defa deist biriyle tanıştım ve benim sorularımın çoğuna cevap verdi. Onun da desteğiyle araştırma isteği geldi, annemin de desteğiyle bol bol kitap aldım (Uçan Spagetti Canavarı’nın Kutsal Kitabı, Tanrı Yanılgısı vs.). Farklı ideolojileri araştırdım, inananlara sordum; inançsızlara sordum ve Richard Dawkins’in sözleri beni Agnostik Ateist (Fiili ateist) olmaya yöneltti. Şu an memnunum ama araştırmaya devam edeceğim. (Efe Aydal’ın da aydınlanma ve sorgulama dönemimde videolarıyla bayağı desteği olmuştur).

Bbtyt

Ateist olmam aslında çok karışık. Kitap okumayı seven bir insanım. Bundan 4 sene önce, arkadaşım ile beraber bir yola girdik; namaz, ibadet, yalvarma. Namazımı hiç kaçırmazdım; hep namazımı kılardım. Küçüklükten beri araştırmayı seven bir insanım ama din beni etkisi altına almıştı. Farkında değildim; yavaş yavaş beynim kontrol altına alınmış gibiydi. Sanki bir doktor beni hipnotize etmişti. Neyse, arkadaşım; “babamın gittiği bir tarikat var; sen de gelir misin?” dedi. Tarikat menzilde kurulmuş devam eden bir yer. Gittik. Akşam namazını kıldık, sonra tef çalınmaya başlandı. Millet “Allah” diye ve tuhaf bir sesle bağıırıyordu, korktum bayağı çünkü birden oluyordu. Sonra arkadaşıma sordum; o ses, Allah’tan gelen bir sesmiş ve istemsizmiş. Eğer bilerek yaparsan, cehennemde yanarmışsın. Tabii ne yapacağımı şaşırdım. Sonra sıra “tevbe” almaya geldi. Bir adamın dediklerini tekrar ediyordun ve günahların affoluyordu. Derken, ben ilk defa gittiğim için, bana bir kağıt verdiler; içinde “ölüm rabitası” falan vardı. “O ne?” diye sordum; “liderimizi düşünerek bir gün ölüyorsun ve meleklerin geldiğini hayal ediyorsun” dediler. “Allah allah” dedim; heyecanlıydım. Eve gidince yapacaktım. Eve gittim ve babama “ben arkadaşıma gidiyorum” dedim. O da nedenini sordu; rabita yapacağımı söyleyince; babam kızdı ve beni engelledi. Eğer bana orada kızmasaydı; şu an belki İŞİD’çiydim. Sonrasında neyin ne olduğunu araştırdım; Darwin’in teorisi hakkında tez yazdım. Yapılan zulümleri gördüm. Richard Dawkins’in kitabını okudum. Araştırmalar yaptım. En önemlisi Kur’an-ı Kerim’i baştan okudum ve ateist oldum. Sorguladığım, düşündüğüm için çevremden çok tepki aldım, ama ben her şeyi içinde yaşayan bir ateisttim ve sorgulamalarım devam etti. Çok kişiyle tartıştım ve saçmaladıklarını fark ettim çünkü Kur’an’ı okumayan adam, gelmiş bana nasihat veriyordu. Ateistliğin de bir ahlakı vardır. Hep pislik, banyo yapmayan bir insan olarak görüldüm. Aileme bahsettiğimde normal karşıladılar. Bana kızmadılar. Ben din adamı olamazdım. Dine inanan kişiler, hepsi değil tâbii, yarısı, ahlaksızlık, hırsızlık, zulüm gerçekleştiriyorlar, insan öldürüyorlar. “Ben elitim” demiyorum, ego yapmıyorum, sadece araştırıyorum. İŞİD 39.999 dini reddediyor; ben ise 40.000 dini... Bu da böyle bir anımdır, saygılarla...

Promete

Her çocuk gibi, ben de belli bir yaşa kadar, dini telkinle yetiştirilmeme rağmen, devamlı olarak anlatılanları ve çevremi hep sorguladım ve bir Tanrı’nın varlığı bana mantıksız geldi. Hele Tanrı’ya bir yandan insani vasıflar yükleyip diğer yandan ise onu aşkınlaştırmaları tam bir saçmalıktı. Tabii yine de agnostik davranıyordum; ta ki, düşüncelerimi destekleyen yayınlarla ve insanlarla tanışana dek...

ATEİST DERGİ

www.ateistdergi.com

/ ateistdergi

/ ateist_dergi

/ ateistdergi

/ ateistdergi

/ atelstdergi

Image Credit : www.pixabay.com